

Bærekraftig lovsang?

Om lovsangen i den kristne ungdomskulturen som et uttrykk for kristen spiritualitet

AV TONE STANGELAND KAUFMAN

tone.s.kaufman@mf.no

Intro

«En lovsangsvekkelse blant ungdom?»

De siste 5–10 årene har nyere lovsanger fått massivt gjennomslag i ungdomsmiljøer over hele spekteret av det norske kirkelandskapet, og fenomenet har vært gjenstand for debatt i den kristne dagspresse¹. Irene Trysnes, som forsker på kristne sommerstevner på Sørlandet, skriver at det i følge en stevneleder har skjedd «en lovsangsvekkelse blant ungdom» (Trysnes 2005:104). Karismatisk pregede lovsanger synges både i KFUK/M²-sammenheng, av konfirmanter og av ungdommer i en rekke menigheter innenfor Den norske kirke (Dnk), i ungdomsmiljøer eller ungdomsmenigheter knyttet til Normisjon, Misjonsambandet, Misjonsselskapet og lignende organisasjoner samt i de fleste frikirkelige ungdomsmiljøer.

Som så mange andre trender er også den nye lovsangstradisjonen for en stor del importert gods. Den har både sin bakgrunn i 60-årenes nye ungdomskultur, 70-årenes Jesusbevegelse og den karismatiske vekkelsen. Evangelikale kristnes³ fokus på å bringe evangeliet til ungdom, og deres villighet til å adoptere og omfavne den hurtigvoksende ungdomskulturen for å nå dette målet, spiller også en sentral rolle for å forstå utbredelsen av «contemporary Christian worship». Der pietistene hadde vært kulturkritiske og kulturpessimistiske, begynte de evangelikale i 1960-årene å se på denne kulturen som et middel i evangelie-

formidlingen. Dette har resultert i at mange evangelikale og karismatiske miljøer nå fremstår som svært kulturpositive, og at de også ser postmodernitetens mange muligheter for evangelieforkynnelse (Ward 2005:4–5).

Lovsang som uttrykk for kristen spiritualitet

Mange forholder seg kritisk til denne type lovsang og hevder at den nye lovsangstradisjonen byr på tynne tekster, smalt budskap, dårlig poesi, dårlig musikk, opplevelse framfor sannhet, sterkt underholdningsfokus, et musikksyn der musikken får en usunn makt, at det synges for mye og for lenge og at lovsangen blir for viktig (jfr Rustan Skaar 2007). Videre kritiseres denne tradisjonen for manglende bevissthet om kontekst og kulturelt uttrykk. Er dette en berettiget kritikk, eller har denne «lovsangsvekkelsen» blant ungdom også positive ting å by på? Det er uansett åpenbart at lovsang betyr svært mye i en rekke kristne ungdomsmiljøer, ikke minst fordi den tar ungdommens erfaringskultur på alvor og korresponderer med det Grace Davie kaller «the feel good-factor», som vi streber etter i vår tid (Davie 2006). Derfor tror jeg det er viktig at teologien og kirka tar dette fenomenet på alvor. I denne artikkelen ønsker jeg å drøfte følgende problemstilling: «Er den nye lovsangstradisjonen, slik den praktiseres i kristne norske ungdomsmiljøer, uttrykk for en bærekraftig spiritualitet?»

Begrepet «lovsang» er ikke entydig⁴. I denne

artikkelen vil begrepet «lovsang» brukes om en bestemt tekstlig og musikalsk sjanger, nemlig *den nye og karismatisk pregede⁵ lovsangstradisjonen⁶ i den kristne ungdomskulturen*. Kort beskrevet dreier det seg oftest om enkle sangtekster med et populærmusikalsk uttrykk, som gjerne gjentas en rekke ganger. Lovsangen ledes som oftest av et lovsangsteam med forsangere og band. Ettersom *lovsangs*begrepet er det som har satt seg i ungdomsmiljøene, vil også jeg benytte meg av den terminologien til tross for at ordet «tilbedelse» er den ordrette oversettelsen av det engelske «worship».

Min hensikt i dette bidraget er å belyse den nyere lovsangstradisjonen ut fra et *spiritualitetsperspektiv*. Bradley Hanson (2000) er en av to normative røster i denne artikkelen, og jeg benytter meg her av hans definisjon av spiritualitet ettersom jeg finner denne tjenelig for min drøfting. I følge Hanson (2000:11–12) er spiritualitet *levd tro pluss en personlig sti*. Sistnevnte forstår han som «*a holistic way in which a particular faith is nurtured and expressed*.» Begrepet tro inneholder for Hanson tre bestanddeler: (1) *commitment* (eksistensiell hengivelse eller overgivelse), (2) *belief* (troens kognitive innhold) og (3) *trust* (tillit, fiducia). Han har for øvrig en *teologisk tilnærming* til spiritualitet, og er opptatt av «*the theological outlook that gives shape to a particular spirituality*» (Hanson 2000:ix), men understreker at spiritualitet involverer *levd tro* og ikke bare en teori (Hanson 2000:11). Ordet *bærekraftig* anvendes her om den spiritualitet som har kraft til å bære – ikke bare i de gode dagene men også i de vonde. En bærekraftig spiritualitet må uttrykke en gjennomkjempet og slitesterk tro.

Helje Kringlebotn Sødal skjelner mellom *kongesanger*, *kjærlighetssanger* og *korssanger* på bakgrunn av det tekstlige innholdet i lovsangene som synges i de ungdomsmiljøene hun har undersøkt i Kristiansand (Kringlebotn Sødal 2005⁷). Jeg kommer til å anvende hennes kategorier i min analyse av materialet ettersom de også sier noe om den spiritualitet som uttrykkes gjennom sangene. Lionel Adeys oppdeling i henholdsvis *objektive*, *subjektive* og *refleksive* sanger eller salmer finner jeg også nyttig for min analyse (Adey 1986:7). De objektive sang-

ene skildrer en bibelsk hendelse eller beskriver et teologisk tema. De subjektive inneholder også dette elementet, men de har i tillegg med en referanse om hva dette impliserer for tilbederen. De refleksive fokuserer på selve lovsangshandlingen her og nå. Pete Ward mener at det har pågått en forskyvning mot refleksive sanger, som kan bli temmelig tomme for teologisk innhold (Ward 2005:206).

Spiritualitet hos Hanson og Leech

Hvordan vurdere om en gitt spiritualitet er bærekraftig? Det finnes mange veier til det målet og mange alternative svar. Jeg har søkt veiledning hos den amerikanske, lutherske teologen Bradley Hanson og den anglikanske presten og forfatteren Kenneth Leech, og vil basere min vurdering på hovedtrekk i deres spiritualitetsforståelse. Hvorfor er nettopp disse to verdt å lytte til? Fordi jeg selv er en del av- og skriver inn i – en luthersk sammenheng, er det naturlig å inkludere en luthersk spiritualitetsforståelse i mitt normative grunnlag. Her til lands er det skrevet lite om spiritualitet ut fra et luthersk perspektiv, og jeg har derfor valgt en nyere amerikansk fremstilling, som, etter mitt skjønn, får frem noe av det sentrale i luthersk spiritualitet og teologi. Ikke alle deler av denne boka er like relevante i en artikkel om karismatisk lovsang, og jeg vil derfor konsentrere meg om et par av forfatterens hovedanliggender. Hanson fremhever bl.a. at luthersk spiritualitet har *Guds nåde* som sentrum og utgangspunkt. Han legger dessuten stor vekt på *forholdet eller relasjonen mellom en person og Gud*, og beskriver dette som en relasjon preget av vennskap og hengivelse (Hanson 2000:39ff). Videre understreker han at luthersk spiritualitet er basert på *luthersk kallsetikk*, kjennetegnes av å være *sakramental*, bygd på *Ordet* (forstått både som *lov* og *evangelium* og som *korsteologi*), og at *fellesskapsdimensjonen* er viktig (Hanson 2000). Jeg opplever særlig at *nåden*, *troen som en tillitsfull relasjon* og *kallsetikken* eller *hverdagsspiritualiteten* berører viktige aspekter ved lovsangsspiritualiteten, og at de egner seg til en dialog med viktige temaer fra nyere lovsanger. Både av den grunn og fordi dette er sentrale tema i luthersk spiritualitet, vil jeg i drøftingen særlig benytte

disse som vurderingskriterier for lovsangsspiritualiteten.

Samtidig ser jeg at luthersk spiritualitet kan berikes av andre tradisjoner, og da finner jeg Kenneth Leech's tilnærming til spiritualitet fruktbar⁸, ikke minst fordi han i særlig grad er opptatt av Guds solidaritet med verden og forholdet mellom *kontemplasjon* og *aksjon*⁹ (Leech 1992 og Hov 2005). Dette er aspekter ved kristen spiritualitet som i vår norske lutherske tradisjon ofte har blitt adskilt i stedet for å kunne gjensidig berike hverandre. Det er dessuten ofte slik at ulike kristne grupperinger har fokusert på henholdsvis kontemplasjon og bønn (eksempelvis retreatbevegelsen og de lavkirkelige misjonsorganisasjonene) eller kamp for rettferdighet og miljøvern (eksempelvis Changemakers og Kirkens Bymisjon). Etter mitt skjønn, greier Leech å holde dette sammen på en balansert og forbilledlig måte, og jeg ønsker derfor å inkludere ham som en normativ røst i min vurdering av lovsangsspiritualiteten.

Inkarnasjonen fremstår som selve hjertet i Leech's forståelse av kristen spiritualitet (Leech 1992:230). Det er imidlertid viktig å presisere at dette ikke gjelder inkarnasjonen utelukkende som en historisk hendelse, «men som et *kontinuerlig prinsipp*» (Hov 2005:107¹⁰) med de implikasjoner dette får for teologi og spiritualitet. For eksempel innebærer det et rungende ja til det skapte, til det menneskelige, til det kroppslige og til det alminnelige livet på jorda. Leech understreker også betydningen av at kristen spiritualitet er *sakramental*, og i sin spiritualitet vektlegger han både dåpshandlingen og nattverden. For Gud har ikke trukket seg unna. I stedet kommer han helt ned i det menneskelige, og møter oss der – i brødet og vinen og i menneskene som tar del i eucharistien.¹¹

Hos Leech har dessuten *Luthers korsteologi* en sentral stilling, og Leech viser hvordan en slik teologi uttrykker Guds dype solidaritet med all menneskelig lidelse (Leech 1992:233–235). «Derfor har *klagesangene* en nødvendig plass i en rettferdighetsforkjempende spiritualitet», skriver Hov (2005:50). Leech søker en ørken-spiritualitet preget av karrighet, nakenhet, stillhet og mangel på falsk trøst ettersom ørkenen i Bibelen har vært stedet både for møtet med

Gud og for prøvelsen (Leech 1992:226–227). Videre vektlegger Leech *den åndelige dømmekraften*. I drøftingen vil jeg bruke *inkarnasjonen som kontinuerlig prinsipp*¹² og *klagesangenes / ørkenspiritualitetens plass* som vurderingskriterier. Forholdet mellom kontemplasjon og aksjon, en sakramental spiritualitet og åndelig dømmekraft er dessuten aspekter som vil bli berørt på en mer overfladisk måte.

Tre kristne ungdomsfestivaler

Jeg vil i det foreliggende særlig fokusere på lovsangsfenomenet i den kristne ungdomskulturen slik det møter oss på tre større ungdomsfestivaler, nemlig *Skjærgårds Music@Mission*, *KRIKs*¹³ *nyttårsleir Explore* og *Impuls*¹⁴. Etter min mening, er dette viktige premissleverandører for mye lokalt ungdomsarbeid¹⁵. Mitt materiale vil derfor i første rekke bestå av *et utvalg sangtekster fra disse tre festivalene, som er brukt i 2006*. Jeg vil i tillegg benytte enkelte uttalelser fra lovsangsledere hentet fra diverse nettsider. Videre kommer jeg i drøftingen til å kommentere enkelte typiske og allment kjente trekk ved lovsangskulturen fordi disse har så pass mye å si for lovsangsspiritualiteten som helhet. Jeg har i hovedsak valgt ut de sangene jeg går nøye inn på ut fra følgende kriterier: 1) De som ble ofte brukt på festivalene i 2006¹⁶ og 2) sanger fra disse festivalene som jeg vet er godt kjent og mye brukt i kristne ungdomsmiljøer. Sangene har jeg hentet fra nettet (*Explore*)¹⁷, fra CD (*Impuls*)¹⁸ og /eller fått tilsendt fra lovsangsleder (*Skjærgårds* og *Impuls*)¹⁹. De utvalgte sangtekstene anser jeg for å være representative for ulike kategorier sanger som er å finne i de tre miljøene. Fordi jeg har en arbeidshypotese om at *Impuls*-sangene representerer noe nytt i forhold til det som har vært rådende innenfor lovsangsmiljøene fram til begynnelsen av 2000-tallet, vil jeg legge hovedvekten på nettopp den festivalen.

Lovsang i den kristne ungdomskulturen – en bærekraftig spiritualitet?

I det følgende vil jeg se nærmere på hvilken spiritualitet som kommer til uttrykk i noen utvalgte lovsanger, og hvorvidt denne, i lys av sentrale tema i Hansons og Leech's bidrag, kan

karakteriseres som bærekraftig. Jeg kommer både til å benytte meg av Kringlebotn Sødals og Adeys kategorier, og vil stort sett trekke fram deler av lovsangstekstene i stedet for å analysere dem i sin helhet. De fleste lovsangene som synges anno 2006/2007 er blitt noe mer sammensatte enn de svært enkle lovsangskorene på 1980- og 1990-tallet (Wennerberg 2006:53). Av den grunn finner jeg det, i likhet med Nytræ (2006) vanskeligere å kategorisere dem som *enten* konge-, kjærlighets- eller kors-sanger. Likevel er jeg av den oppfatning at disse kategoriene i *kombinasjon* gir treffende beskrivelser også av de nyeste lovsangene.

Kjærlighetsmøtet – Den personlige relasjonen mellom Gud og mennesket

Tim Hughes' «Here I am to worship»²⁰, som ble sunget på Explore, og som også er mye brukt i andre kristne sammenhenger, er et eksempel på en sang som inkluderer både kjærlighets-, konge- og korsmotivet, men hvor førstnevnte er fremtredende:

Light of the world
You stepped down into darkness
Opened my eyes, let me see.
Beauty that made
This heart adore you
Hope of a life spent with you

Here I am to worship
Here I am to bow down
Here I am to say that you're my God
You're all together lovely
All together worthy
All together wonderful to me

I'll never know how much it cost
To see my sin upon that cross (4x)

King of all days
Oh, so highly exalted
Glorious in heaven above
Humbly you came
To the earth you created
All for love's sake became poor

Særlig versene bærer preg av det objektive. De beskriver inkarnasjonshendelsen; den opphøyde Kongen som for vår skyld ble fattig og steg ned til jorda, jfr. Joh 1 og Fil 2. Samtidig er det et tydelig subjektivt element til stede. Det er «my eyes», «this (les: my) heart», «my sins» det er snakk om, og Han som tilbes er «wonderful

to me». Kristushendelsen har betydning for det syngende subjektet. Refrenget er imidlertid tydelig refleksivt: «Here I am to worship», og beskriver det som skjer mellom Gud og tilbederen her og nå. Det er et uttrykk for den tilbedendes kjærlighetserklæring til sin Gud: «You're altogether lovely / worthy / wonderful to me». Videre forekommer ordene «You» og «heart», som er hyppig benyttet i kjærlighets-sangene, sammen med verbet «adore». Teksten uttrykker altså en relasjonell spiritualitet, og sangens melodi og rytme understreker kjærlighetsaspektet. Dette kunne med en litt annen tekst vært en slow-dance popballade, og sangen appellerer således til det emosjonelle. Teksten får tydelig frem ett av de nyere lovsangenes paradoks; nemlig at Gud samtidig både er høyt opphøyet og intimt nær. Kringlebotn Sødals beskriver gudsbildet i lovsangene med begrepet «koselig majestet». Jeg er imidlertid av den oppfatning at «Den intime majesteten» er enda mer treffende ettersom det erotiske aspektet er så fremtredende i en rekke av disse sangene. Korsmotivet kommer til uttrykk i «broen»; «I'll never know how much it cost / To see my sins upon that cross», som får mer tyngde i og med at dette gjentas en rekke ganger, og fordi sangen her musikalsk sett når sitt høydepunkt.

Mens salmer, spesielt i en luthersk kontekst, gjerne har et *læremessig sikte* i tillegg til å være det *limet* som binder deler av gudstjenesten sammen, er lovsangens funksjon å legge til rette for et *personlig møte (encounter)* med Gud. Man sier gjerne at vi skal «gå inn i tilbedelsen»²¹, hvilket innebærer en lovsangsbolk på 30–40 minutter i enkelte sammenhenger og 2–3 sanger i andre (jfr. Ward 2005:198–199, Rustan Skaar 2007: 9). Ward sammenligner viktigheten av lovsang for karismatikere med den betydning Messen har for katolikker og Ordet har for lutheranere og særlig reformerte. For katolikker og også for de fleste lutheranere²² er det i nattverdens brød og vin et reelt møte med Gud finner sted. For karismatikere er dette stedet i lovsangens intime sanger. Her uttrykkes både det nære forholdet til Gud, i tillegg til at Han blir gjenstand for pris, ære og tilbedelse.

Hansons vektlegging av den personlige rela-

sjonen mellom enkeltmennesket og Gud som kjernepunktet i luthersk spiritualitet er interessant med tanke på det som er den moderne lovsangstradisjonens funksjon, nemlig å legge til rette for et personlig møte med Gud. Dette kommer særlig til uttrykk i de refleksive kjærlighetssangene, for eksempel i Mynteviks «Gud din skjønnhet»²³ fra Skjærgårds. Den handler om tilbederen som «slås overende av Guds skjønnhet og tvinges i kne.» Kjærlighetsmøtet med den opphøye og mektige Gud foregår innfor Hans trone, og både følelses- og viljespektet uttrykkes direkte; «Jeg *kjenner* du er nær / jeg *vil* bare være her,» og etter min mening er dette typisk for de nye lovsangene. Det forutsettes at man skal kunne *erfare* Guds nærvær mens man «er i tilbedelse.» Denne nære, personlige relasjonen mellom tilbeder og Gud og kjærlighetsmøtet dem i mellom beskrives særlig i de refleksive kjærlighetssangene²⁴. På disse festivalene står imidlertid også forkynnelsen av Ordet sentralt, og i hvert fall på Explore og Skjærgårds feires det nattverd. Slik jeg ser det, forholder ungdom seg stort sett økumenisk (eller eklektisk) til ulike kristne tradisjoner og trosuttrykk, hvilket betyr at de ikke ser det som noen motsetning å møte Gud i nattverdens brød og vin og i lovsangens fortettede atmosfære, der de tilber med løftede hender, sang og dans. Lovsangsspiritualiteten gir også rom for kroppslige og fysiske uttrykk, men på en annen måte enn i en mer sakramental spiritualitet.

De gjentatte repetisjonene og den meditative stilen til noen av lovsangene gjør at «teksten får tid til å virke», som Ulla Käll (2006:25), uttrykker det. Käll har ikke så mye erfaring med moderne lovsang, men er derimot en erfaren leder av Taize-sanger, og disse overgår som regel de moderne lovsangene i antall repetisjoner. Dette kontemplative aspektet er ofte undervurdert i tradisjonelle lutherske høymesser dominert av læresalmer med minst 4–5 vers²⁵. Det handler om å la sangene få sette seg i ryggmargen eller bli en del av vår pust. Dette er med på å gi rom for en religiøs eller åndelig erfaring. Man blir berørt av og revet med av lovsangen. Man opplever et møte med Gud. Her tror jeg den moderne lovsangstradisjonen har

potensiale til å berike mye av tradisjonell luthersk spiritualitet.

Hanson fremhever videre at rettferdiggjørelsen skaper en ny relasjon mellom enkeltmennesket og Gud. For Luther var et av favorittbildene på denne nye relasjonen forholdet mellom *brud og brudgom*, som beskrevet i Ef 5,31–32. Denne teksten har også gitt opphav til den såkalte «brudemystikken», både i tekster og salmer, og man har gjennom hele kirkehistorien også tolket Høysangen som et bilde på forholdet mellom Gud og mennesket. I følge Inger Selander er dette et velkjent motiv i den svenske frikirkelige sangen og i sangene fra vekkelsesbevegelsene (Selander 1980:154ff og 282). Også i den norske salmeboken finnes eksempler på dette motivet,²⁶ og kjærlighetssangene passer inn i denne tradisjonen. Jeg tror disse sangene – brukt med måte – både tekstlig og i antall har en nødvendig funksjon, for, etter min mening, er det viktig å sette ord på relasjonen til Gud. Bildet av en Gud som ønsker en personlig relasjon med oss mennesker og syndefallet forstått som relasjonsbrudd er trolig blant de metaforer som best kan kommunisere den kristne grunnfortellingen til ungdom i dag.²⁷ Men også her trengs sunn veiledning, ikke minst fordi mange mennesker opplever at en slik omtale av Gud og et slikt språk på gudsforholdet blir problematisk både i fht et kjønnsperspektiv og i fht overgrepssproblematikk i en på mange vis sexfiksert samtid²⁸.

Det er imidlertid ikke usannsynlig at lutheranere flest har helt andre forestillinger om hvordan og hvor møtet mellom Gud og enkeltmennesket skal finne sted (jfr. Ordet og Nattverden)! Men her er det mulig å utvise raushet overfor andre trosuttrykk, og la seg berike av trospraksiser som ikke er ens egne. Det er, etter mitt skjønn, verdifullt at ungdom kan gjøre seg åndelige erfaringer. At de faktisk får oppleve Guds nærvær, enten det skjer med løftede hender i en intim lovsang eller ved nattverdbordet.

Nåde

Hanson understreker at luthersk spiritualitet har Guds nåde forankret i Jesu Kristi person og gjerning som sentrum og utgangspunkt. Med

nåde forstår han her både Guds aksepterende og forvandlende nåde både på skaper- og frellesplan. Med andre ord at vi både er skapt og frelst til fellesskap med Gud, og at Han er den som initierer og bærer denne relasjonen. Det motsatte av nåde i denne sammenheng vil være loviskhet, nemlig at vår gudskrelasjon avhenger av oss mennesker.

I følge Ward, er den menneskelige og lidende Jesus så å si fraværende i mange av kongesangene fra 1980- og 1990-tallets britiske lovsangsscene (Ward 2005: 135–136)²⁹. I sangene fra Explore, Skjærgårds og særlig Impuls er derimot *den lidende Kristus* til stede. De fleste av Impuls-sangene har trekk både fra den objektive og klassiske forsoningslære. Han betalte en pris med sin lidelse; han «led for de skyldige (...) min frihet kostet»³⁰, «for alt som binder og holder oss fast er Jesus Kristus underlagt»³¹. Nåden tematiseres i flere av sangene fra de tre ungdomsfestivalene selv om den ikke alltid er eksplisitt knyttet til korset. I flere av sangene, særlig fra Skjærgårds og Explore synges det eksempelvis mer om Guds kjærlighet, om den opphøyde Kongen, om den Gud som kan møte vår lengsel og våre behov og om det å lovsynge enn om Guds nåde, i hvert fall hvis man vektlegger selve begrepet. Samtidig er Gud den som elsker, den som kommer nær og den som dypest sett kan møte vår lengsel. Forståelsen av nåde i lovsangene går utover det rent forensiske, og kan, slik jeg ser det, fungere nytolkende av dette begrepet. Hansons anliggende om nådens sentrale plass kunne muligens vært enda tydeligere i noen av sangene fra Explore og Skjærgårds. Samtidig har jeg en fornemmelse av at mange av lovsangene *forutsetter* mye teologi, i stedet for å eksplisitt verbalisere den. Dermed er det mulig at mange av dem som synger³² automatisk assosierer Guds kjærlighet og Guds nærhet med Guds nåde når de synger om dette.

Her skiller imidlertid Impuls seg tydelig ut, for i disse sangene er nåden og korset svært sentrale motiver, og det er dessuten tydelig at nåden eksplisitt kobles til korset eller til Jesu stedfortredende lidelse. Dette kan eksemplifiseres med sangen «Nåde kom ned»:

Du slo dine armer ut
På korsets tre, i kjærlighet
Og mine hender som var bundet
Er nå satt fri for alltid
For din nåde kom ned
Og vasket bort min skyld og skam
Din nåde kom ned
Så fullstendig ufortjent
Du fant meg tomhendt
Men ga meg alt i min håpløshet
Da din nåde kom
Og kledde meg i rettferdighet ...³³

Denne teksten uttrykker den trengende, tomhendte og i seg selv fortapte synderen som ufortjent møtes med Guds nåde. Nåden formidles gjennom ham «som i kjærlighet slo sine armer ut på korsets tre». Slik jeg ser det, tolkes Jesu lidelse og død her i kategorier fra soning- og renselsesmetaforer: «For din nåde kom ned og vasket bort min skyld og skam». Her brukes klassiske bilder for forsoning og rettferdiggjørelse, som «da din nåde kom og kledde meg i rettferdighet» og «for i meg selv var jeg fullstendig tapt / Men ved deg har jeg vunnet alt». Her tegnes altså bildet av Gud som den korsfestede Frelseren, og dette gudsbildet har en rekke likhetstrekk med mange av bedehusets og sangboks gudsbilder. Musikkstilen er derimot ganske annerledes, noe som gjør at Impuls-sangene har tidsriktig musikkstil men med innhold som har tydelige røtter i den lavkirkelige forkynnelsen, der det betones at mennesket først og fremst er en synder. Menneskesynet i disse sangene kan bli vel ensformig, og jeg etterlyser tekster som fokuserer på mennesket som skapt i Guds bilde. Samtidig fremheves det at Gud er den som bærer, som frigjør og som legger sine hender av nåde på våre liv. Jesus er både håpet, lyset, redningen og den som er verdig vår pris og ære, og mennesket er «Ønsket»³⁴ av Ham. Dette er, etter mitt skjønn, uttrykk for en spiritualitet som har mye bærekraftig ved seg, ikke minst fordi den er forankret i Jesu person og gjerning.

Inkarnasjonen og hverdagsspiritualitet

Ordet «ned», indikerer ofte inkarnasjonen, det at Gud ble menneske, det at Gud steg ned. Dette motivet er til stede i flere av lovsangene, som for eksempel; «Se, Jesus verdens lys, kom til oss ned.»³⁵ Selv om dette viser til selve *inkar-*

nasjonshendelsen, gjør verken denne eller andre nyere lovsanger i denne tradisjonen noe forsøk på å utmynte inkarnasjonens konsekvenser for vår tro og spiritualitet. Lovsangene inneholder altså lite inkarnasjonsteologi i Ken Leechs' ånd. En sang som gjør det er Iona-sangen «*Lovsyng vår Gud*» med norsk tekst av Heidi Strand Harboe³⁶. Her lovsynges Gud for «alt godt på vår jord» – for årstider som skifter og vekster som gror. For det livet som blir vårt, for de ulike livsfasene, for kjærligheten som blir oss til del, for hverdagens små gleder og oppmuntringer og for den erotiske kjærligheten mellom kvinne og mann. Det siste verset rommer også takken for han som ble menneske; Jesus-bildet males altså med andre farger på Iona enn på Impuls, Explore og Skjærgårds. Her kommer også snekkeren og tømmermannen fram. Han som er «heilag og jordisk, guddommeleg sann, vandrar og lærar, Guds son og Guds lam.» Dette er perspektiver som er fraværende i de aller fleste nyere lovsanger fra den mer karismatiske tradisjonen, og som jeg tror det vil være fruktbart for dem å inkludere. Det handler om å ivareta hele det menneskelige og alminnelige livet og inkludere det i den kristne spiritualiteten.

Flere av lovsangene omhandler disippellivet, som her fremstilles nokså individualistisk. Dette er nærmest et paradoks ettersom lovsangen i seg selv er båret av det store kollektivet. Verken fellesskapsaspektet, det sakramentale eller kirka kommer imidlertid direkte til uttrykk i sangtekstene. I lovsangskulturen står disippel- og etterfølgelsesmotivet sterkt. Målet er å lære Gud stadig bedre å kjenne og bli mer og mer formet av ham, og det bekjennes at tilbederen ønsker å være en etterfølger som lar seg lede av Gud³⁷. Sangen «*Everyday*»³⁸ fra Hillsong United, sunget både på Skjærgårds og Explore, er en slik type sang: «*Everyday, it's you I live for / everyday, I'll follow after you / everyday, I'll walk with you my Lord.*» Her understrekes at det kristne livet er en vandring, og at Gud vil lede den som søker Ham. Gudstiltalen er «*Lord*», og Herren er den som har gitt «*meg*» livet og frelst «*meg*», og som den tilbedende vil gi alt tilbake til. Et viktig perspektiv her handler om muligheten til å få gi seg hen,

til å uttrykke lidenskap. Hva som koster, og hvordan disippellivet skal utmyntes er disse lovsangene imidlertid nokså tause om, hvilket kan føre til at det er vanskelig for ungdommer flest å se hvordan ønsket om å være en disippel henger sammen med det konkrete hverdagslivet³⁹.

I sine bøker etterlyser Leech en kontemplasjon som står i nær kontakt med kampen for sosial rettferdighet. Dette aspektet kommer i liten grad til uttrykk i lovsangene fra disse tre festivalene⁴⁰. Det synes imidlertid å være visse endringer på gang når det gjelder forholdet til sosial rettferdighet eller aksjon også i de mer evangelikale og karismatiske lovsangsmiljøene som eksempelvis Soul Survivor i England. Etter min mening, vil en større grad av integrasjon mellom kontemplasjon og aksjon bidra til å gi et mer mangfoldig og sant bilde av Gud, og hjelpe den tilbedende til å la «sterke ord» bli omsatt til konkret handling. Ikke minst vil sammenhengen mellom tilbedelsen i lovsangen og tilbedelsen i hverdagen bli tydeligere (jfr. Hebr. 13,15–16).

Klagesanger eller «Feel-good»?

Leech etterlyser klagesangen fordi den betoner at Gud er nærværende i lidelsen. At Han har solidaritet med den lidende, og at vi nettopp i slike situasjoner kan vende oss til Ham. Rene klagesalmer er mangelvare på de tre kristne ungdomsfestivalene. Matt Redmans «*Blessed be your name*»⁴¹, som ble brukt både på Impuls og Skjærgårds, er trolig det nærmeste man kommer en klagesalme. Likevel vil jeg ikke karakterisere den som noen klagesalme ettersom den syngende faktisk ikke klager til Gud, men har tatt et valg om å velsigne Hans navn. Det sangen imidlertid har felles med klagesalmene er at den som synger befinner seg i et ørkenlandskap; «*When I'm found in the desert place / though I walk through the wilderness / Blessed be your name* og «*On the road marked with suffering / though there's pain in the offering / Blessed be your name.*»⁴² Også noen av tekstene fra Impuls handler om de mer krevende livssituasjonene, særlig sangen «*Annerledes*»⁴³: «*Om verden gir mørke, er du lys / Om livet er håpløst, er du håp.*» Samtidig er heller

ikke dette noen virkelig klagesalme i gammeltestamentlig forstand. Den er på langt nær så rå, og faller inn i samme kategori som mange sanger som omhandler det vanskelige, inkl. «Blessed be your name», nemlig at man har et *tilbakeskuende blikk* på håpløsheten og mørket. Man synes altså å være ute av den verste krisen, og det forutsettes at den syngende har tillit til Gud også midt i mørket og håpløsheten. Dette perspektivet på lidelsen og mørket finnes imidlertid også i mange av salmene fra NoS⁴⁴, og vi som lever etter Jesu oppstandelse kan, i likhet med lidende kristne gjennom alle tider, se vårt kors i lys av Jesu seier over døden og de destruktive maktene.

Christian Hesselberg og Thomas Wilhelmsen er lovsangsledere med tilknytning til Impuls. I et intervju med avisa Dagen uttaler de:

«Musikk har en enorm innflytelse på unge mennesker og former dem. Derfor trenger vi ærlig norsk lovsang, med den rette musikkstilen for å kommunisere med ungdommer.» Thomas supplerer: «Vi vil skrive ærlig norsk lidenskapelig lovsang som ærer Gud, og som utfordrer mennesker i sin hverdag.» De mener lovsangen i menigheter lett kan bli brukt for snever. «Lovsang handler ikke bare om å si «Pris Herren», for lovsangen rommer hele livet. Det er ikke bare tilbedingssanger, men også bønne-, takke- og klagesanger,» forklarer Christian og henviser til Salmenes bok i Bibelen (...)⁴⁵

Kan dette være et uttrykk for en ny trend? En slags reversering av pendelbevegelsen fra objektive til refleksive sanger, som Ward observerte? Nettopp fordi lovsangslederne selv er seg bevisst noen av farene ved mange av lovsangene? De ønsker å skrive sanger som «rommer hele livet, ærlig norsk lidenskapelig lovsang som ærer Gud, og som utfordrer mennesker i sin hverdag.» Jeg opplever at Hesselberg og Wilhelmsen har kommet et stykke på vei når det gjelder å oppfylle dette. Deres tekster har uten tvil plass for mer av livet enn mange av de heller snevre konge- og kjærlighetssangene som ble skrevet på 1980- og 1990-tallet, men her er det fortsatt et potensiale som kan videreutvikles for tilføre mer bærekraft til lovsangspiritualiteten. Ikke minst har de en del å gå på når det gjelder å gi rom for og sette ord på den virkelig rå klagen.

I hvert fall deler av lovsangsspiritualiteten

synes å ha et underliggende sikte om å «fylle våre behov», tilfredsstillende og skape en «feel good» atmosfære, som Davie uttrykker det⁴⁶. Sangene «Jeg trenger deg»⁴⁷, «Jeg har en sang»⁴⁸ og «Hungry»⁴⁹ fra Explore handler om den lengtende, den desperate som søker den Gud som kan tilfredsstillende våre behov og møte vår lengsel. Han er kilden som stiller vår tørst og vår hunger. Han er den Gud som møter oss med åpne armer og helbredende berøring. Ikke minst i slike sangtekster ser vi at erfaringsaspektet gis rom og at gudslengselen blir verbalisert og «fullbyrdet». Dette gjelder dessuten den refleksive sangen «Kom og rør ved meg»⁵⁰ og særlig følgende tekstlinjer; «La meg kjenne at du er nær (...) La din nærhet komme over meg (...) Jeg kan kjenne at du er nær». Et kjennetegn ved enkelte av disse sanger er at de inneholder påfallende lite teologisk innhold, bortsett fra navnet Jesus.

Mange lovsangstunder ender opp i en tid med «tjenestegjøring» eller «betjening», som det heter i mer karismatiske miljøer⁵¹, noe som betyr forbønn eller tid i Åndens nærhet. Sangtekster som understreker dette er for eksempel «Jeg kjenner du er nær / jeg vil bare være her / og elske deg Jesus»⁵² Det er mye mulig at det her er snakk om en genuin religiøs eller åndelig lengsel, som går vesentlig dypere enn forbrukerkulturens «obey your thirst». Kanskje er det noe av denne lengselen Augustin uttrykker i sitt klassiske sitat: «Du har skapt oss til deg, Gud, og vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg» (Augustin 1996:3). Jeg tror derfor ikke dette «Gud-fyll-mine-behov»-motivet er ensidig negativt. Jeg tror det adresserer viktige og legitime sider ved kristen spiritualitet. En bærekraftig spiritualitet må imidlertid også være en spiritualitet som bærer også i de vonde dagene, når «livet ikke blir som vi hadde tenkt oss»⁵³. Det må være en spiritualitet som bærer i sorgen, savnet og smerten, og ikke minst må den unngå å gi lettvinde løsninger på komplekse problemstillinger og vanskelige erfaringer. Det er viktig å stille seg kritisk til forbruker- og underholdningskulturens dogmer, og lovsangslederne selv er opptatt av at lovsang og tilbedelse i ånd og sannhet er noe ganske annet enn selvdigging og show⁵⁴.

Etter mitt skjønn, kunne lovsangskulturen ha nytte av å reflektere over Leechs konsepsjon av *ørkenspiritualitet*. Leech oppfordrer til å søke den gode ensomheten (solitude), til å gjenopplage ørkenen i våre egne liv, til å søke Gud bortenfor de gode følelsene og den åndelige tilfredsstillelsen. Ekte møter med Gud finner ofte sted i det karrige og nakne. Selv er jeg tilhenger av en middelvei. Jeg tror det er både legitimt og nødvendig å gi rom for mye av det som er ungdommenes erfarings- og følelseskultur i våre lutherske sammenhenger. Samtidig er det viktigere enn noen gang å ha ungdomsledere med *åndelig dømmekraft* i Leechs forstand, nemlig ledere med et åndelig klarsyn og evne til å avsløre det falske og usunne (Leech 1992).

Å veilede med varhet og respekt

I lovsangene som dominerer den kristne ungdomskulturen er Gud på samme tid høyt opphøyet og intimt nær. Dermed tas erfaringsmomentet på alvor. Nåden som sentrum i luthersk spiritualitet og det tillitsfulle forholdet mellom Gud og enkeltmennesket, som Hanson etterlyser, ivaretas i denne spiritualiteten. Samtidig er det en viss fare for at dette møtet kan bli løsrevet fra hverdagens disippelliv og for lite knyttet opp mot eksempelvis nådemidlene Ord og sakrament. I Impuls-sangene ser jeg en markant dreining i retning av mer fokus på kors og blod, synd og nåde. Disse sangene er dessuten mer objektive enn refleksive, og har også i større grad med tekster som handler om de vanskelige erfaringene og det trøblete livet. Her trer nåden knyttet til Jesu soningsdød tydelig frem. I mange av sangene fra Explore og Skjærgårds synges det imidlertid mer om Guds kjærlighet til mennesket, og menneskets kjærlighet til Gud enn om hans nåde. I disse sangene er samtidig nåden trolig forutsatt, men ikke eksplisitt uttrykt eller knyttet til korset. Dette kan imidlertid bidra til å utvide nådebegrepet.

En tydelig inkarnasjonsspiritualitet er fraværende i sangene fra samtlige tre festivaler til tross for at selve inkarnasjonshendelsen er til stede i sangene. Videre finnes det et stort potensiale når det gjelder å inkludere aksjonsperspektivet til Leech, dvs. et fokus på sosial

rettferdighet, i tillegg til det mer kontemplative. Når det gjelder korsteologi og klage synes Impuls-miljøet å være bevisst på dette perspektivet selv om repertoaret foreløpig er for snevert når det gjelder denne typen sanger både der og på de to andre festivalene. Slik jeg ser det, bør lovssangsspiritualiteten suppleres med disse ovennevnte aspekter for å kunne karakteriseres som en bærekraftig spiritualitet. Det finnes imidlertid også bærekraftige aspekter ved denne spiritualiteten slik den fremtrer i sin nåværende form på de tre ungdomsfestivalene. Ikke minst handler det om at ungdom får en anledning til å gjøre åndelige erfaringer og til å synge sanger som i større grad åpner for det emosjonelle, for det ekspressive og for hengivelsen enn det den tradisjonelle høymessen evner å gjøre.

For den som arbeider med ungdom i kirkelig sammenheng er det avgjørende å utvise *respekt* for den musikkstilen og musikk-kulturen som ungdommene verdsetter og praktiserer og dessuten være villig til å møte det ukjente med en positiv nysgjerrighet. Det viser seg at man ofte må vinne tillit hos ungdom før de lytter til en. Dermed tror jeg det er viktig å legge bånd på en del egne private meninger som særlig går på smak og ikke forsøke å veilede tenåringer ovenfra- og ned. Da er faren stor for at de opplever at vi som ungdomsledere er ute etter å «ta» lovsangene deres. Lovsanger, som for dem oppleves hellige. En alternativ vei å gå er å gjøre seg kjent med lovsangene og lovsangskulturen. Å surfe litt på nettet⁵⁵, låne noen CD'er og DVD'er, få oversikt over kjente lovsangstekster og lovsangsledere. På den måten kan man med kyndig hånd luke bort de «verste» tekstene og komme med kvalifisert veiledning og kompetente meninger når sanger skal velges og temaet diskuteres i ungdomsmiljøet. Som i så mye annet trengs ledere med *åndelig dømmekraft*. Ledere som med visdom kan skjelve det usunne fra det sunne uten dermed å havne i den ene eller andre skyttergraven. Ledere som kan veilede med varhet og respekt.

Litteratur

- Augustin (1996, 2. oppl): Bekjennelser, Thorlief Dahls Kulturbibliotek, Aschehoug, Oslo.
- Bell, J.: «Tal ikkje om ei tru som vender ryggen til» (oversettelse til norsk ved Hans Johan Sagrusten) i Bell, J. & Maule, G.: *Sanger fra Vest – Hentet fra Wild Goose ressursgruppe tilknyttet Iona-fellesskapet*, Verbum, Oslo, 2000.
- Bjerkholt, T. (1990): *Lovsang*, Luther Forlag, Oslo.
- Bjørndal, M. (2007): «Misjonalt ungdomsarbeid – Tenåringers etterfølgelse og utsendelse» i Holmqvist, M. (red): *Jeg tror jeg er lykkelig ... – Ung tro og hverdag*, Kloster Forlag, Oslo, s. 134–143.
- Davie, G. (2006): «Is Europe an Exceptional Case?» in *The Hedgehog Review*, Spring & Summer 2006:23–34.
- Eggehorn, Y.: «När livet inte blir som vi har tänkt oss», nr. 779 i *Den Svenska Psalmboken med tillägg*, Verbum Förlag AB, 2002.
- Gudstjenestebok for Den Norske Kirke, Del I Gudstjenester*, Verbum, 1992.
- Gylver, S. (2007): «Syng for Herren, pris hans navn ...» i *Luthersk Kirketidende* Nr. 8, 13. april 2007:245–247.
- Hanson, B. (2000): *A Graceful Life – Lutheran Spirituality for Today*, Augsburg Fortress, Minneapolis.
- Holmqvist, M. (2007): *Jeg tror jeg er lykkelig ... – Ung tro og hverdag*, Kloster forlag, Oslo.
- Hov, L.B.K. (2005): *Kontemplasjon og aksjon – En analyse av Ken Leechs forståelse av kristen spiritualitet med særlig henblikk på forholdet mellom kontemplasjon og aksjon*, Upublisert Masteravhandling, Det teologiske Menighetsfakultet.
- Käll, U. (2006): «Å synge tilliten inn i hjertet – sanger fra Taize» i *Over Alt* 1/2006:24–27.
- Kvalvaag, K (2004): *Rock eller barokk? Om valg av musikk i kristne sammenhenger*, Upublisert Hovedoppgave i musikkvitenskap, Institutt for musikk og teater, UiO.
- Leech, K. (1992 [1977]): *Soul Friend – Spiritual Direction in the Modern World?*, Darton, Longman and Todd, 2. ed., London.
- Leech, K. (1992) *The Eye of the Storm – Living Spiritually in the Real World*, HarperSan Francisco.
- Norsk Salmebok*, Verbum, Oslo, 1985.
- Nytræ, M (2006): *When the music fades, all is stripped away – En studie av den moderne lovsangstradisjonen i to frimenigheter på Sørlandet*, Upublisert Masteroppgave i kristendomskunnskap, Høgskolen i Agder, Fakultet for humanistiske fag.
- Opsahl, C. P. (2002): «Gudstjenesten og den gode smak – Debatter om musikk i kirken» i *Kirke & Kultur* 3/2002:227–240.
- Redman, M. (2002): *The Heart of Worship – Mer enn en sang*, Luther Forlag, Oslo.
- Rop det ut. Ny ungdomssang* (1982), Lunde Forlag.
- Sanger fra Vest – Hentet fra Wild Goose ressursgruppe tilknyttet Iona-fellesskapet*, Verbum, Oslo, 2000.
- Selander, I. (1980): *O hur salig att få vandra – Motiv och symboler i den frikyrkliga sången*, Gummesons Bokförlag, Stockholm.
- Selander, I. (1999): *Perspektiv på moderna psalmer*, AF-stiftelsens skriftserie nr 3, Stockholm.
- Skaar, T.R. (2007): *Inn i tilbedelsen – Den nye lovsangstradisjonen*, Verbum, Oslo.
- Steven, J.H.S. (2002): *Worship in the Spirit – Charismatic Worship in the Church of England*, Paternoster, Milton Keynes, UK.

- Svela, H. (2002): *Jeg tror – derfor synger jeg. Jeg synger – altså lever jeg – Brooklyn Tabernacle Choir – en undersøkelse av et kors funksjon i en multikulturell menighet i New York*, Upublisert Hovedoppgave i musikkvitenskap, Institutt for musikk og teater, UiO.
- Sødal, H.K. (2005): «Forandring fryder? Endringer i tre kristne ungdomsgrupper i Kristiansand 1984–2004» i Repstad, P. & Henriksen, J.-O. (red): *Mykere kristendom? Sørlandsreligion i endring*, Fagbokforlaget, Bergen.
- Trysnes, I (2005): «Å campe med Gud – Kristne sommerstevner på Sørlandet» i Repstad, P. & Henriksen, J.-O. (red): *Mykere kristendom? Sørlandsreligion i endring*, Fagbokforlaget, Bergen.
- Ward, P (2005): *Selling Worship – How what we sing has changed the Church*, Paternoster Press, London.
- Wennerberg, A.K. (2006): *Den musiske menighet*, Upublisert Hovedoppgave i musikkvitenskap, Institutt for musikk og teater, UiO.
- Zschech, D. (2003): *Grenseløs tilbedelse*, Hermon Forlag, Skjetten.

CD'ER:

- Vi vil se mer – Impuls 03 Live*, Imi Production.
- Skriv din historie – Impuls 06 Live*, Imi Production.

Noter

- Både Vårt Land og Dagen har hatt lederartikler, reportasjer, anmeldelser og debattinnlegg om saken de siste to årene. Se for eksempel <http://www2.vl.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20060117/KULTUR/60117003> <http://www2.vl.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20060118/KULTUR/60117021&SearchID=73283150330096htt> <http://www2.vl.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20070302/BOKER/70302015&SearchID=73283150264925>. <http://www.dagen.no/artikkel.asp?Artid=5614> Alle funnet 04.06.07.
- Kristelig Forening Unge Kvinner / Menn, som er en del av den internasjonale YMCA-bevegelsen.
- Særlig i den anglo-amerikanske delen av den kristne kirke.
- For noen er dette et formkriterium beregnet på sanger der Gud er adressat. I enkelte ungdomsmiljøer er dette nærmest blitt en samlebetegnelse på all kristen sang som synges i gudstjeneste- og møtesammenheng. For andre igjen refererer lovsang til en bestemt sjanger og stil.
- Med dette mener jeg at den nye lovsangstradisjonen som skal drøftes i den foreliggende artikkel har sitt utspring i den karismatiske bevegelse, og dermed er (mer eller mindre) preget av denne selv om sangene synges i en rekke miljøer, som ikke vil bli karakterisert som karismatiske. På engelsk kalles denne tradisjonen gjerne for «contemporary Christian worship», «modern worship» eller «charismatic worship» og selve sangene for «worship chorouses».
- Begrepet tradisjon brukes her i en hverdagslig betydning. Til tross for at denne type lovsang for mange er relativt ny, har den allerede rukket å etablere seg som en tradisjon både internasjonalt og her til lands.
- Se også Nytræ 2006.
- Kenneth Leech, som er prest i Øst-London, har gitt ut en triologi om kristen spiritualitet, som munner ut i et manifest om kristen spiritualitet. Dette manifestet utdypes i en oppfølger til denne triologien, «The Eye of

- the Storm – Living Spiritually in the Real World» (Leech 1992). Her oppsummeres det helt sentrale i Leechs forståelse av kristen spiritualitet, og i denne artikkelen baserer jeg meg hovedsakelig på dette manifestet i tillegg til Line Kloster Hovs masteravhandling om kontemplasjon og aksjon hos Ken Leech (Hov 2005).
- 9 Det engelske «action» kan også oversettes med handling. I denne sammenheng viser det til handling eller aksjon for en mer rettferdig verden. På engelsk brukes det gjerne i forbindelse med kamp for «social justice». I sin masteravhandling om Leech oversetter Line Kloster Hov «action» med aksjon. Se Hov 2005.
  - 10 Se også Hov 2005:43.
  - 11 Hov viser i sin analyse av Leechs spiritualitet at hans forståelse av forholdet mellom Gud og verden verken er deisme eller panteisme, men går mot panenteisme (Hov 2005:111).
  - 12 Og derunder forholdet mellom kontemplasjon og aksjon.
  - 13 Kristen Idrettskontakt (KRIK). Se www.krik.no for mer informasjon.
  - 14 Impuls er et selvstendig kristent ungdomsarbeid knyttet til IMI-kirken i Stavanger. Deres visjon er tilbedelse, tjeneste, vekst, lovsang, evangelisering. Se <http://www.impulsweb.no/Default.aspx> 11.01.08.
  - 15 Dessuten blir verken KRIK eller Skjærgårds ansett for å være spesielt karismatiske miljøer, og heller ikke Impuls regnes for å være representant for ekstrem karismatisk spiritualitet. De samme sangene synges riktignok også i mer karismatiske miljøer, men mitt poeng her er at dette fenomenet også er å finne sentralt i Den norske kirkes ungdomsarbeid og i organisasjoner som definerer seg innenfor Dnk.
  - 16 Lovsangslederne på Impuls og Skjærgårds sendte meg en oversikt over hvilke sanger som ble oftest benyttet på festivalene i 2006.
  - 17 Se <http://www.krik.no/asp/article.asp?ID=865> funnet 15.03.07.
  - 18 Se Impuls (2006): *Skriv din historie*, Imi Production.
  - 19 Sangene fra Impuls, Skjærgårds og Explore varierer noe selv om det er «slagere» som går igjen på samtlige festivaler. Mens profilerte lovsangsledere som Christan Hesselberg (Impuls) og Rudi Myntevik (Skjærgårds) i første rekke synes å velge sanger de selv har skrevet supplert med noen av gjengangerne, var det mer «Lovsangens Ti på Topp» sammen med enkelte kjente salmer fra Norsk Salmebok og Salmer 97 som preget Explore-lovsangen, ledet av Inger Lise Sandal Degene.
  - 20 Fordi denne sangen er så pass kjent og representativ for lovsangene i ungdomskulturen, tas den med i sin helhet her. Tim Hughes er Director of Worship at Holy Trinity Brompton i London. Han har tidligere vært en profilert lovsangsleder knyttet til Soul Survivor-miljøet. Se <http://www.youtube.com/watch?v=UtlLohZF4Cc> for å se sangen fremført. 15.03.07. Denne sangen er blitt karakterisert som «what's arguably the biggest modern worship anthem ever (#1 CCLI more than two years running) and garnered two Dove Awards along the way» jfr. <http://www.christianitytoday.com/music/artists/timhughes.html> 16.04.07.
  - 22 Eller på engelsk: «enter into a time of worship»
  - 23 Etter min mening, vektlegger mange lutheranere nattverdets sakrament sterkere enn det som kommer til uttrykk hos Ward. Ikke minst har det de siste 5–10 årene vært en utvikling mot å vektlegge nattverden sterkere også i ungdomsmiljøer og unge voksne-miljøer både i og utenfor Dnk.
  - 24 Se <http://www.leoslyrics.com/listlyrics.php?hid=yK4mghUQ%2BJo%3D04.06.07>.
  - 25 Se eksempelvis «Here I am to worship», «Hungry», «Står i din nærhet» m.fl.
  - 26 Prest og musiker Carl Petter Opsahl påpeker at musikk med afrikanske røtter i motsetning til vestlig kunstmusikk verdsetter repetisjonen; å hele tiden vende tilbake til utgangspunktet, men «with a difference» (Opsahl 2002:239). Også lovsangene har ofte blitt kritisert for å repetere i det uendelige.
  - 27 Se eksempelvis NoS 45, 641,377. «I have felt your touch / more intimate than lovers» er kanskje ikke så langt unna siste verset av Mitt hjerte alltid vanker i originalutgave: «Kom! Lad min sjel erlange sin rette qvæge-stund / At kysse tusind gange / Din søte rosen-mund». Sitert etter L. Bergmanns kirkehistorie, bind II 1966:166 i Rustan Skaar 2007:92.
  - 28 Ungdom er generelt relasjonsorienterte. Se eksempelvis Bjørdal 2007:137–138 i Holmqvist 2007, Holmqvist 2007 og Skårhøj & Østergaard 2005.
  - 20 Se for eksempel Sunniva Gylvers lederartikkel i Luthersk Kirketidene Nr. 8, 13. april 2007:245–247.
  - 29 Steven (2002) finner samme tendens i sitt materiale.
  - 30 Fra sangen «Uendelig, ubeskrivelig».
  - 31 Fra sangen «Fri».
  - 32 Dette gjelder dem som har en viss kjennskap til kristentroens grunnfortelling.
  - 33 Sangen har ytterligere et vers og en «bro». Hele teksten finnes på CD'en «Skriv din historie», spor 5.
  - 34 Sangen «Ønsket» fra CD'en «Skriv din historie», spor 6.
  - 35 Fra sangen «Fri».
  - 36 Se sangboka «Sanger fra Vest» nr. 1.
  - 37 eller deg/you som det synges.
  - 38 Se <http://www.krik.no/lovsanger/Everyday.pdf> for sangtekst. 14.04.07.
  - 39 Her komplementerer og utdyper imidlertid ofte forkynnelsen sangtekstene.
  - 40 Et par unntak innen lovsangssjangeren mer generelt er Matt Redmans «Justice and Mercy» og Tim Hughes' «God of justice», som begge handler om viktigheten av å kjempe også for dennesidig rettferdighet. Riktignok ble ingen av disse sunget på de tre nevnte festivalene i fjor, men både Redman og Hughes er innflytelsesrike lovsangsledere også her til lands, og flere av deres sanger benyttes ofte både på norske festivaler og i lokale ungdomsmiljøer, og er tidligere kommentert i denne artikkelen. Se <http://www.christianitytoday.com/music/artists/timhughes.html> 16.04.07. Se også Redman 2002:86.
  - 41 Se <http://www.lyricsbox.com/matt-redman-lyrics-blessed-be-your-name-pfs45jc.html> 14.04.07.
  - 42 Denne har dessuten en «bro» som tekstlig sett siterer Jobs bok; «You give and take away», men som kan være ganske problematisk i fht veiledning og forkynnelse om det onde og lidelsen til ungdom. Enkelte ungdomsmiljøer i Norge har derfor valgt å utelate «broen».
  - 43 Fra CD'en «Skriv din historie», spor 10.
  - 44 Se for eksempel NoS 312 og NoS 482.
  - 45 Se <http://www.lovsang.no/main/main2.php?cat=nyheter&sub=&id=64> 21.02.07
  - 46 Se også Stevens (2002) om liturgiens terapeutiske kapa-

- sitet, s. 132 og om «the Therapeutic Spirit», s. 203.
- 47 Se <http://www.krik.no/lovsanger/JegTrengerDeg.pdf> for sangtekst. 15.04.07.
- 48 Se <http://www.krik.no/lovsanger/JegHarEnSang.pdf> for sangtekst. 15.04.07.
- 49 Se <http://www.krik.no/lovsanger/JegTrengerDeg.pdf> og tidligere noter for de to siste sangene. 14.04.07.
- 50 Se <http://www.krik.no/lovsanger/KomOgRorVedMeg.pdf> for sangtekst 14.04.07.
- 51 Stevens omtaler dette som «prayer ministry». Se Stevens 2002:135-166.
- 52 fra «Gud din skjønnhet» av Rudi Myntevik. Se <http://www.songmeanings.net/lyric.php?lid=35308221>
- 53 07858556126 for tekst. 15.03.07.
- 53 Jfr. Ylva Eggehorns salme «Når livet inte blir som vi har tänkt oss», Svensk Psalmbok nr. 779.
- 54 De understreker også at lovsangsledere som gir ut album og blir kjent kan stå i fare for å miste fokus. Se Redman 2002:63ff og Zschech 2003:141 ff, intervju med Brian Doerksen, se <http://www.christianitytoday.com/music/interviews/2007/briandoerksen-0407.html> 16.04.07.
- 55 For eksempel nettsteder som lovsang.dk, lovsang.no, søke på kjente lovsanger eller lovsangsledere på YouTube eller Google.

Sammendrag:

Nyere karismatiske lovsanger har den senere tid fått et massivt gjennomslag i ungdomsmiljøer over hele spekteret av det norske kirkelandskapet. Denne artikkelen presenterer denne lovsangstradisjonen som et uttrykk for kristen spiritualitet og søker i lys av spiritualitetsforståelsen til den lutherske teologen Bradley Hanson og den anglikanske presten og forfatteren Kenneth Leech å drøfte og vurdere hvorvidt denne lovssangsspiritualiteten kan karakteriseres som bærekraftig. I tillegg til typiske og allment kjente trekk ved lovsangskulturen, fokuseres det særlig på lovsangstekster brukt på tre større ungdomsfestivaler: Skjærgårds Music & Mission KRIKs nyttårsleir Explore og Impuls.